

GLOBALLASHUVNING IJTIMOIIY-MADANIY JIHATLARINING O'ZBEKLAR MA'NAVIY HAYOTIGA TA'SIRI (XXI ASR BOSHLARI)

B. Odilov¹

Zokirov Javxarbek²

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

KEYWORDS

Globallashuv, ijtimoiy tarmoq, milliy madaniyat, pop madaniyat, internet, xorijiy musiqa, zamonaviy texnologiya.

ABSTRACT

Globallashuvning ijtimoiy-madaniy ta'siri o'zbeklar ma'naviy hayotida ham ijobiy, ham salbiy o'zgarishlarga olib kelmoqda. Milliy qadriyatlarni himoya qilish va boyitish bilan birga, globallashuvning ijobiy tomonlarini milliy manfaatlarga moslashtirish muhimdir. Bu jarayonda davlat, jamoatchilik va yoshlar birgalikda harakat qilib, o'ziga xos madaniy o'zlikni saqlash orqali global dunyoda raqobatbardosh bo'lib qolishi mumkin.

2181-2675/© 2025 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: **10.5281/zenodo.15578886**

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Globallashuvning ijtimoiy-madaniy jihatlarining o'zbeklar ma'naviy hayotiga ta'siri bir necha bosqichlarda namoyon bo'lmoqda. Bu ta'sir jamiyatning turli sohalarida sezilib, ma'naviy qadriyatlar, an'analar, turmush tarzi va yoshlar ongiga jiddiy o'zgarishlar olib kelmoqda. Quyida ushbu jarayonning asosiy bosqichlari va ta'siri tahlil qilinadi:

Ma'naviy o'zlikning mustahkamlanishi bosqichi (1990-2000-yillar). Mustaqillikdan keyingi davrda O'zbekiston o'z milliy qadriyatlarini tiklash va rivojlantirishga katta e'tibor qaratdi. Bu davrda: Milliy ma'naviyat va qadriyatlarning tiklanishi kuzatildi. Masalan, Navro'z, Ramazon hayiti va Qurbon hayiti davlat miqyosida nishonlana boshlandi. Globallashuvning dastlabki ta'siri cheklangan bo'lib, mahalliy madaniyat va an'analarga katta urg'u berildi. Milliy o'zlikni anglash va ajdodlar merosini targ'ib qilish yo'lidagi dasturlar amalga oshirildi.

Ommaviy axborot vositalari va internet ta'siri bosqichi (2000-2010-yillar). Bu davrda globallashuvning ijtimoiy-madaniy ta'siri kuchaya boshladi: Axborot almashinuvi tezlashdi. Internet va xalqaro telekanallar orqali xorijiy madaniyat elementlari mahalliy hayotga kirib keldi. Pop-madaniyatning ommalashuvi kuzatildi. Xorijiy musiqa, kino, moda va texnologiyalar o'zbek yoshlariga kuchli ta'sir ko'rsata boshladi. Milliy va xalqaro qadriyatlar

¹ Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti PhD.

² Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti magistratura 2 bosqich talabasi

to'qnashuvi: O'zbek an'analar bilan globallashuvdan kelayotgan yangi odatlar o'rtasida ziddiyat paydo bo'ldi.

Globallashuvning kuchayishi va ma'naviyatga tahdid bosqichi (2010-2020-yillar). Bu bosqichda globallashuvning ta'siri sezilarli darajada oshdi: Ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi: Facebook, Instagram, Telegram va TikTok kabi platformalar orqali xorijiy madaniyat elementlari yoshlar ongida tez singa boshladi. Tilga bo'lgan e'tibor pasayishi: O'zbek tilidan ko'ra rus yoki ingliz tilida so'zlashish modaga aylanishi ayrim yoshlar orasida kuzatildi. Madaniy an'analar va odobning zaiflashuvi: Globallashuvning ayrim elementlari milliy axloq va odob normalariga zid bo'lib, yoshlar orasida yangi turmush tarzi va g'arbona hayotga taqlidni kuchaytirdi.

Globallashuv va milliy qadriyatlarni uyg'unlashtirish bosqichi (2020-yillar va hozirgi davr). Hozirgi bosqichda globallashuvning ijobiy va salbiy tomonlarini muvozanatlashga bo'lgan harakatlar kuchaymoqda: Milliy qadriyatlarni targ'ib qilishning yangi usullari: Madaniyat va san'atni raqamli platformalar orqali xalqaro miqyosda targ'ib qilish boshlangan. Masalan, o'zbek milliy liboslari, musiqa va taomlari TikTok va Instagramda namoyish etilmoqda. O'zlikni anglash jarayoni: Yoshlar orasida milliy qadriyat va madaniy merosga qaytish tendensiyasi kuzatilmoqda. Bu O'zbekistonning xalqaro sahnada o'z imidjini mustahkamlashi bilan bog'liq. Texnologiyadan samarali foydalanish: Globallashuvning ijobiy jihatlarini mahalliy ehtiyojlarga moslashtirish uchun zamonaviy texnologiyalar qo'llanilmoqda. Masalan, milliy madaniyat va qadriyatlar haqida o'quv dasturlar ishlab chiqilmoqda.

Hozirgi bosqichdagi asosiy ijtimoiy-madaniy muammolar. Oila va yoshlar ma'naviyatiga ta'sir: G'arbona turmush tarzi va individualizmning ommalashuvi oilaviy qadriyatlarni zaiflashtirmoqda.

Madaniy xilma-xillik va bir xilashuv o'rtasidagi muvozanat: Mahalliy madaniyatning global standartlarga moslashuvi ayrim o'ziga xos an'analarni yo'qotish xavfini tug'diradi.

Axborotning filtrlanishi zaruriyati: Ijtimoiy tarmoqlar orqali zararli axborot tarqalishiga qarshi chora-tadbirlar kuchaytirilishi zarur.

Globallashuvning o'zbek ma'naviyatiga ijobiy ta'siri

1. Dunyoqarashning kengayishi: Globallashuv o'zbek xalqiga boshqa madaniyatlar bilan tanishish imkoniyatini berdi.

2. Ta'lim va texnologiyalarning rivoji: Xalqaro standartlar va tajribalarni o'rganish orqali ta'lim sifatining oshishi kuzatilmoqda.

3. Madaniy muloqot imkoniyatlari: Turli xalqlar bilan muloqot qilish o'zbek madaniyatini xalqaro miqyosda tanitish imkonini bermoqda.

Milliy ma'naviyatni himoya qilish strategiyalari:

1. Madaniyat va ta'limni uyg'unlashtirish: Milliy qadriyatlar va globallashuvning ijobiy tomonlarini yosh avlod ongiga singdirish.

2. Internet va axborot texnologiyalaridan foydalanish: Milliy qadriyatlarni targ'ib qiluvchi raqamli platformalar yaratish.

3. Milliy va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish: Madaniy festivallar va xalqaro tadbirlarda faol

ishtirok

etish.

4. Yoshlar siyosatini kuchaytirish: Globallashuvning salbiy ta'siriga qarshi yoshlar o'rtasida milliy qadriyatlarni targ'ib qilish bo'yicha dasturlarni kengaytirish.

Xulosa: Globallashuvning ijtimoiy-madaniy ta'siri o'zbeklar ma'naviy hayotida ham ijobiy, ham salbiy o'zgarishlarga olib kelmoqda. Milliy qadriyatlarni himoya qilish va boyitish bilan birga, globallashuvning ijobiy tomonlarini milliy manfaatlarga moslashtirish muhimdir. Bu jarayonda davlat, jamoatchilik va yoshlar birgalikda harakat qilib, o'ziga xos madaniy o'zlikni saqlash orqali global dunyoda raqobatbardosh bo'lib qolishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. <http://globalanti.risa.ru/admin/FCKeditor/fckeditor.html>.
2. Ёкубов С. Ахборот жамияти: хаёлот эмас, ҳдқиқаг.// Тафаккур.-2007.- №4.-15-б.
3. Каримов И. Юксак маънавият - енгилмас куч.- Т.: Маънавият, 2008.- 117-б.
4. Panjiyev, S. (2019). CONCEPTS OF TRUTH OF THE NEW TIME. Scientific Bulletin of Namangan State University, 1(7), 170-173.
5. Suhrob, P. (2022). GLOBALIZATION PROCESS AND NATIONALSPIRITUAL FACTORS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 70(12), 636-638.